

Tuberkulosearkivet ved Universitetsbiblioteket i Tromsø

Michael 2207;4:593–5.

Forfatteren Dag Skogheim (f. 1928)¹ har i forbindelse med sitt mangeårige arbeid med tuberkulosens historie og kulturelle implikasjoner foretatt et stort antall intervjuer med tidligere pasienter og andre. Dette lydbåndmaterialet, i tillegg til annet stoff, har han forært til Universitetsbiblioteket i Tromsø, der det nå er tilgjengelig for ettertiden.

Mine elleve sammenhengende år som tuberkuløs (1943 - 1954) er selvsagt forutsetningen for arkivet. Samlingen og systematiseringen av materialet begynte rundt 1980 da jeg gjorde de første utkastene til det som skulle bli min første bok om dette emnet - *Tæring*. Den utkom 1988 på Tiden Norsk Forlag.

Under arbeidet ble jeg fullt og helt klar over dimensjonene i sammenheng med denne morderiske sykdommen, ikke minst de kunstneriske, sosiale og politiske implikasjonene. Dette gjorde meg umåtelig nysgjerrig, for hva var egentlig denne sykdommen som tok så mange år av mitt liv og brakte en rekke av mine venner og medpasienter i grav før de fikk prøve seg i livet.

I slutten av 1990 - årene sa gode venner at det var uforvarselig av meg å oppbevare arkivet i mitt hjem. (Jeg bor i et stort trehus) Skulle det brenne her, ville alt gå med. Jeg hadde aldri tenkt på dette, men innså at det var riktig tenkt, for både samlingen av diverse dokumenter, korrespondanse, bilder og intervjuer utgjør en ganske uvurderlig samling historisk materiale som det ikke er mulig å erstatte, simpelthen fordi de fleste personene som har gitt opplysningene er døde.

¹ Se biografi og bibliografi i *Norsk Biografisk Leksikon* 2. utg. bd. 8, Oslo: Kunnskapsforlaget, 2004 s.278-9.

De skriftlige dokumentene, bildene og notatene kan alle lett vurdere når de leser og ser dem. Når det derimot gjelder intervjuene, vil det være slik at lyttingen tar tid og forutsetter konsentrert oppmerksomhet. Gode venner har nå rådet meg til å sette opp en oversikt over temaer som gjør det mulig for alle som vil gjøre bruk av arkivet for å finne det som er mest aktuelt å høre. Dette rådet vil jeg følge og viser derfor til tre kategorier innenfor intervjumassen :

1. Barn og tuberkulose, 2. Barn på tuberkuloseinstitusjoner, 3. Generell historie

Følgende er viktig: Til hvert enkelt intervju har jeg skrevet en introduksjon. Introduksjonen forteller om intervjuets vesentligste informasjoner. Noen introduksjoner er langt mer utførlige enn andre. Dette skyldes at jeg til å begynne med bare holdt meg til noen temaer ved intervjuet, mens jeg senere tok med langt mer. Det er altså ingen kvalitetsforskjell med hensyn til de enkelte intervju!

Intervjumaterialet

Intervjuer i kategori 1 og 2, (barn og tuberkulose / barn på tuberkuloseinstitusjoner):

Lulli Westrheim / Karna Olsen / Johanna Rørmark / Selmer Sigvaldsen / Ivar Eriksen / Anton Solheim / Greta Paulsen / Ragnhild Nordahl / Øyvind Stenvaag / Siss Mikalsen / Sonja Sivertsen / Mosse Jørgensen / Odlaug Fredriksen / Elise Lodde / Rikarda Jakobsen / Edith Janson / Helga Brønlund / Else Skogseth / Pernille Rotnes / Jan Vik / Kjell Myhre / Kristine Jensine Svenning / Olfrid Irene Helmersen / Bjørg Holan / Hans Kirkhus / Anders Grønli / Tor Mathisen / Inger Johanne Halvardrud / Alfhild Lauvsnes / Helgar Pedersen / Oddvar Graning / Jorunn Østbøl / Asta Myrvold / Else Lund / Ingri Getz / Arne Tafford / Bjørn Lundberg / Einar Måseide.

Intervjuer vedrørende generell tuberkulosehistorie:

1. I 1991 ble jeg bedt om å skrive Landsforeningen for hjerte- og lungesykes (LHL's) 50 års - jubileumsbok. Kontrakten bestemte at arbeidet skulle være ferdig innen midten av mars 1993. Det var kort tid, men det holdt. Boka kom samme år (*Gå foran - vis vei!*) og jeg viser til samlingen av intervjuer ved Universitetsbiblioteket i Tromsø, Boks 4, – 31 intervjuer.

2. Mitt innsamlingsarbeid når det gjelder tuberkulosepasienter under tvangsevakueringen av Finnmark og Nord - Troms 1944 / 1945 er samlet i Boks 5, Mappe 5, - 17 intervjuer.

3. Enkeltintervjuer med innhold av historisk karakter:

*Marta Ottesen / Klaus Rambøl / Åsa Marie Uhre Olsen / Mosse Jørgensen /
Odd Winger / Edvin Falkmo / Gunnhild Kulseng / Katarina Toft / Åse Ballo /
Tor Amundsen / Bernt og Arne Borgersen / Olav Løyland / Olaug og Karen
Mesna / Hilma Nordås / Dorthea Tomsvik / Hans Henrik Bjørseth*

Dag Skogheim

*Forfatteren Dag Skogheim bor og arbeider i Levanger,
adresse: Fagerstrandveien 4, 7600 Levanger*